

REGIMUL MATRIMONIAL ÎN SISTEMUL DE DREPT ROMÂNESC

Lect.univ. dr. Soreață Maria Marieta
Universitatea din Craiova

Le régime matrimonial est un corps de règles comprises comme fondamentales et applicables à tous les ménages. Ces règles sont établies dans le cadre des devoirs et droits réciproques des époux. Elles présentent deux caractères: elles sont générales et applicables à tous les ménages; elles sont d'ordre public, c'est-à-dire que les époux ne peuvent pas les écarter par une clause de leur contrat de mariage. Ce statut tend à instituer deux nécessités essentielles, mais contradictoires: l'indépendance des époux et la sauvegarde des intérêts de la famille.

1. Noțiunea de regim matrimonial. Căsătoria ca instituție juridică, s-a bucurat dintotdeauna de o reglementare amănunțită, aspect justificat cu precădere prin prisma efectelor pe care aceasta le produce atât în plan individual, raportat la părțile implicate cât și în plan general, pentru întreaga societate. Studiind evoluția în timp a relațiilor interumane și a modului de organizare a vieții sociale se poate aprecia că familia a apărut în primul rând ca o realitate socială, înțelesul și conținutul concret al acestei noțiuni evoluând în timp în directă legătură cu evoluția structurilor sociale și a valorilor care au caracterizat fiecare epocă istorică¹. Mai mult decât atât în ultima perioadă s-a subliniat faptul că evoluția concepțiilor privind drepturile fundamentale ale omului a influențat în mod direct modul de reglementare a principiilor care guvernează relațiile de familie. Pe bună dreptate în literatura juridică franceză s-a arătat că apariția și afirmarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, în special, ideea de libertate și egalitate între indivizi a avut o reală influență asupra modului de reglementare și a evoluției relațiilor de familie. Astfel, dacă în perioada de început (a se vedea familia romană) relațiile de familie erau structurate ierarhic în beneficiul lui *pater familias*, în timp se observă că evoluția familiei este marcată de o diminuare a ierahiei, care a sfârșit prin a fi înlocuită cu principiul egalității. Acest fapt conferă o autonomie sporită fiecărui membru al familiei atât în cadrul relațiilor de familie cât și în relațiile cu alte persoane².

Unul dintre aspectele care a preocupat legiuitorul încă de la primele reglementări în materie a privit latura patrimonială a relațiilor dintre soți, aspect reglementat prin ceea ce denumim generic regim matrimonial. Dreptul cutumiar prevedea ca la căsătorie soția să vină cu o dotă compusă atât din bunuri mobile cât și din bunuri imobile, care pe întreaga durată a căsătoriei constituiau proprietatea acesteia, regulă moștenită se pare de la daci

---

¹Astfel familia a evoluat de la starea primitivă de promiscuitate generală în sânul aceluiași trib, în care virtual fiecare femeie aparținea fiecărui bărbat și fiecare bărbat fiecărei femei, către familia pereche, prin care familia a fost redusă la unitatea dintre bărbat și femeie cu consacrarea treptată a principiului monogamiei. Pentru amănunte privind formele istorice ale familiei a se vedea Ioan Albu, *Dreptul Familiei*, Editura Didactică și Pedagogică București, 1975, p. 21 și urm.

² Alain Bénabent, *Droit civil. La Famille*, Litec, Paris. 2000, p.9 și urm.

întrucât la romani soțul devenea proprietarul zestrei³. Pravilele bisericesti considerau căsătoria un contract, la fel și logodna, care avea efectele unei semicăsătorii. Primele codificări laice din dreptul românesc, reprezentate de Cartea Românească de Învățătură și Îndreptarea Legii, probabil sub influența romană stipulează că bărbatul are drept de administrare asupra zestrei soției. În vechiul cod civil problema raporturilor patrimoniale ca și a celorlalte aspecte privind relațiile de familie în general, își găseau reglementarea prin norme de drept civil fiind considerate instituții juridice aparținătoare acestei ramuri de drept. Prin intrarea în vigoare a Codului Familiei s-a renunțat la acest sistem, normele juridice ce reglementau acest tip de relații acătuint o ramură distinctă de drept, respectiv dreptul familiei. Unul dintre elementele de noutate propuse în materia raporturilor de familie de către proiectul de cod civil este reintroducerea relațiilor de familie în categoria raporturilor civile fiind reglementate prin conținutul unei singure legi de sinteză, Codul Civil. Sunt argumente pro și contra unei asemenea soluții, care pot face obiectul unei teme distincte. Unul dintre argumente ar fi acela că reglementarea prin norme de drept civil a relațiilor de familie este justificată de corelația foarte strânsă existentă între instituțiile juridice reglementate prin norme de dreptul familiei și cele de drept civil. De exemplu în cazul convențiilor matrimoniale nu sunt stipulate condițiile generale de valabilitate ale acestora, în materie fiind aplicabile normele de drept comun din materia convențiilor.

Am putea spune că indiferent de reglementarea legală la care ne raportăm, respectiv vechiul cod civil, codul familiei sau propunerea legislativă din proiectul de cod civil, raporturile patrimoniale care iau naștere între soți în timpul căsătoriei pot fi clasificate în trei categorii: raporturi privind contribuția soților la cheltuielile căsniciei; raporturi cu privire la bunurile lor; raporturi privitoare la obligația legală de întreținere. Fiecare dintre aceste categorii de raporturi își găsește reglementarea prin norme de dreptul familiei, dar ponderea cea mai mare în ansamblul relațiilor patrimoniale o au raporturile care se nasc în legătură cu bunurile soților. Cu privire la această categorie de raporturi, Codul Familiei, stabilește regimul juridic al bunurilor soților, precum și regimul juridic al obligațiilor pe care soții și le asumă, împreună sau separat, dar în interesul uniunii conjugale, prin ceea ce denumim generic regim matrimonial. Noțiunea de regim matrimonial a fost definită diferit în literatura de specialitate, surprinzând în esență aceleași aspecte. Astfel în doctrina mai veche⁴ regimul matrimonial a fost definit ca ansamblul de reguli care cărmuiesc chestiunile de ordin pecuniar care se nasc din unirea soților prin căsătorie. În literatura juridică franceză, s-a apreciat că regimul matrimonial constituie o reglementare pecuniară a statutului conjugal⁵. În doctrina națională s-a apreciat că prin regim matrimonial se înțelege totalitatea normelor juridice care reglementează relațiile dintre soți cu privire la bunurile lor, precum și raporturile în care ei intră cu terții în calitatea lor de soți, cu privire la aceste bunuri⁶.

Cu privire la obiectul acestor reglementări în doctrină⁷ s-a făcut distincție între un obiect material și unul juridic. Astfel obiectul material ar fi reprezentat de bunurile care cu diferite titluri aparțin soților. Obiectul juridic este reprezentat de ansamblul regulilor

³Elenea Tereza Chilom, *Istoria Dreptului Românesc*, Editura Universitaria, Craiova, 2002, p.110.

⁴C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *Tratat de drept civil român*, vol.3, ed, All Beck, București, 1998, p. 2.

⁵G. Cornu, *Les régimes matrimoniaux*, Ed. PUF, Paris 1997, p. 24.

⁶I. P. Filipescu, *op.cit.*, p.42 ; I. Albu, *op.cit.*, p. 118 ; T.R.Popescu, *op.cit.*, p. 157 și urm.

⁷P. Vasilescu, *Regimuri matrimoniale. Parte generală*, Ed. Rosetti, București, 2003, p. 20 și urm.

juridice care au vocația de a organiza repartizarea bunurilor între soți, de a delimita puterile pe care aceștia le au asupra administrării bunurilor lor, în raport de acest ultim aspect regimurile matrimoniale clasificându-se în regimuri separatiste și regimuri comunitare de bunuri. Acest mod de a defini regimul matrimonial întreprinde și susține pe deplin opinia exprimată în doctrină potrivit căreia reglementarea raporturilor patrimoniale nu alcătuiește o reglementare de sine stătătoare, ci una subordonată raporturilor personale care au ca izvor căsătoria. El este prevăzut în scopul de a desăvârși căsătoria ca uniune de persoane întemeiată pe afecțiune și prețuire reciprocă⁸.

În dreptul comparat regimurile matrimoniale pot fi clasificate după mai multe criterii, astfel : a)În funcție de izvorul lor : - regimuri matrimoniale legale;- regimuri matrimoniale convenționale. b)În funcție de structura lor : - regimuri de comunitate, care la rândul lor pot fi ale comunității de bunuri sau de coahiziție; - regimuri de separație de bunuri, care pot fi regimuri de separație propriu- zisă și regimul dotal. c)După cum pot sau nu să fie modificate : - regimuri matrimoniale modificabile ; - regimuri matrimoniale imutabile.

Specific regimurilor matrimoniale este faptul că ele folosesc modalități diferite de gestionare a bunurilor conjugale, modalități care sunt determinate de caracteristicile de bază ale regimului concret. Din acest punct de vedere puterile soților sunt diferite ca întindere sau ca substanță. Astfel, spre exemplu, în regimurile comunitare, soților li se recunoaște puterea de gestionare a masei comunitare, putere care se întemeiază fie pe mecanismele unui mandat tacit fie pe ideea de cogașie (în sistemul francez). În toate cazurile însă, puterile soților sunt limitate sau condiționate la săvârșirea unor acte juridice grave care pot avea drept consecință diminuarea masei bunurilor comune⁹.

2. Regimul matrimonial în Codul civil. Codul civil de la 1864, consacră în privința raporturilor patrimoniale dintre soți, regimul separației de bunuri, care se aplica numai atunci când soții nu au înțeles prin convenție matrimonială să se supună unui alt regim. Regimul de drept comun era cel al separației de bunuri, fiecare dintre soți păstrând un drept exclusiv de administrare, folosință și dispoziție asupra bunurilor sale, cu obligația de a contribui la cheltuielile căsătoriei. Vechiul Cod Civil nu a instituit regimul separației de bunuri *expressis verbis* și nu i-a schițat măcar nici regulile care îl guvernează, acestea fiind deduse din aplicarea prin analogie a unor reguli din regimul dotal și din instituția separației de patrimonii¹⁰. Doctrina a adus în sprijinul caracterului de regim de drept comun al regimului separației de bunuri un argument de interpretare logică a reglementărilor în materie. Astfel, art. 1227 dispunea că regulile stabilite de lege pentru regimul dotal, guvernează asociația conjugală în privința averilor când părțile declară prin contractul lor de căsătorie că adoptă regimul dotal. Prin urmare pentru a fi incident regimul dotal era necesară o declarație expresă în acest sens făcută prin contractul de căsătorie. În lipsa acestei declarații sau a unei alte convenții matrimoniale regimul aplicabil urma a fi regimul separației de bunuri¹¹.

La rândul său sub imperiul vechii reglementări separația de bunuri putea fi convențională (în cazul în care soții se aflau de la începutul căsătoriei sub regimul separației de bunuri, originea acestui regim găsindu-se în convenția părților care putea fi

---

⁸I. P. Filipescu, *op.cit.*, p.47.

⁹P. Vasilescu, *op.cit.*, p. 24.

¹⁰P. Vasilescu, *op.cit.*, p. 140.

¹¹C. Hamangiu, I. Rosetti- Bălănescu, Al. Băicoianu, *op.cit.*, p.38; M.B. Cantacuzino, *op. cit.*, p. 713.

expresă sau tacită) sau separația de bunuri putea fi judecătorească (dacă soția căsătorită sub regimul dotal solicita și obținea în justiție separarea de bunuri, caz în care soțul va trebui să restituie dota pierzând orice drept asupra ei, iar femeia va dobândi dreptul de a administra și a se folosi de dotă). Deși regimul separației de bunuri se caracteriza prin faptul că se menținea independența patrimonială între soți, bărbatul neavând recunoscute nici un drept de proprietate, folosință sau administrare asupra bunurilor soției, totuși capacitatea recunoscută femeii măritate nu era deplină, ci suferea anumite restricții vorbind astfel despre incapacitatea femeii măritate. Doctrina a apreciat că sub imperiul regimului separației de patrimonii, femeia are o capacitate parțială în virtutea căreia poate să administreze în mod liber și să se folosească de averea sa fără nici o autorizație; ea poate înstrăina cu titlu oneros averea sa mobilă. Pentru toate celelalte acte (acte de dispoziție cu titlu oneros sau gratuit, acțiuni în justiție, obligații etc.) femeia are nevoie de autorizația soțului sau în lipsă de autorizarea justiției¹².

Unicul regim matrimonial convențional era cel dotal, în care bărbatul era uzufructuarul dotei, având puteri deosebit de largi, revenindu-i însă obligația de a-și întreține soția. Bunurile mobile dotale puteau fi înstrăinate de soție cu autorizația bărbatului, în timp ce imobilele dotale erau inalienabile. Bunurile care nu erau constituite dotă se numeau parafernale, femeia exercitând asupra acestora dreptul de administrare, folosință și dispoziție. Regimul dotal semăna mult cu regimul separației de bunuri, prin esența sa fiind un regim de separație care se particulariza prin constituirea dotei. S-a apreciat totuși că prezența dotei nu este un element care să țină de esența regimului ci numai de natura lui. Așa cum am arătat în regimul dotal bunurile femeii se împărțeau în două categorii, bunurile dotale (cele care intrau în componența dotei și asupra cărora bărbatul avea drept de administrare și folosință) și bunuri parafernale, reprezentate de toate celelalte bunuri care nu făceau parte din dotă și a căror administrare și folosință o avea femeia, ca și în regimul separației.

Regimul convențiilor matrimoniale sub imperiul vechiului Cod civil era cărmuit de principiul libertății convențiilor matrimoniale. Această libertate permitea viitorilor soți să aleagă între regimurile prevăzute în lege sau chiar să combine aceste regimuri, putând să se refere la un regim admis de o lege străină, necunoscut de legea noastră cum ar fi cel al comunității legale. Deși reglementarea franceză de la acea vreme recunoștea acest sistem, codul civil român nu l-a recunoscut, întrucât a considerat doctrina, că orice confuzie de bunuri dă loc la procese nesfârșite. S-a apreciat că regimul dotal tradițional care permitea soților ce s-au supus acestui regim să stipuleze o societate de achiziție sau de câștig, reprezintă practic o îmbinare a regimului dotal cu regimul comunității. Pe cale de consecință părțile erau libere să-și aleagă regimul matrimonial putând opta pentru regimul separației de bunuri, pentru regimul dotal sau pentru un alt regim pe care legea noastră nu-l organizează, cu singura rezervă ca un asemenea regim să nu fie contrar ordinii publice și bunelor moravuri. Părțile pot astfel să modifice prin convenția lor fizionomia regimului matrimonial pentru care ar opta chiar dacă acesta este reglementat de lege.

Libertatea convențiilor matrimoniale era limitată pe de o parte de normele ordinii publice și bunelor moravuri iar pe de altă parte de nevoia de a nu se aduce atingere drepturilor bărbatului de cap al familiei și asociației conjugale. Erau de asemenea oprite clauzele prin care s-ar modifica drepturile consfințite de legea civilă soțului supraviețuitor,

---

¹² Ibidem.

precum și convențiile prin care s-ar schimba ordinea legală a succesiunilor între soți și descendenții lor. Convențiile matrimoniale încheiate cu încălcarea uneia dintre prohibițiile mai sus enunțate erau lovite de nulitate absolută.

Asemenea prohibiții nu erau noi ele existau și în Codul Calimah, care în art. 1610 stipula că este oprit a se face alcăturiri căsătorești în acest chip ca femeia să nu fie supusă bărbatului ; bărbatul să nu aibă veniturile sau rodurile zestrei ; bărbatul să nu ceară de la femeie cheltuielile făcute de el pentru binalele de zestre ; ca bărbatul să nu întoarcă zestrea femeii, sau să restituie numai o parte din ea, sau să rămână la moștenitorii lui sau să o întoarcă mai târziu.

Erau prohibite clauzele contrare ordinii publice și bunelor moravuri; clauzele contrare puterii maritale ;clauzele contrare puterii părintești ; clauzele contrare drepturilor bărbatului , în calitatea sa de cap al familiei sau de cap al asociațiunei conjugale.

Regimul convețiilor matrimoniale sub imperiul vechiului Cod civil era cărmuit de principiul libertății convențiilor matrimoniale. Această libertate permitea viitorilor soți să aleagă între regimurile prevăzute în lege sau chiar să combine aceste regimuri, putând să se refere la un regim admis de o lege străină, necunoscut de legea noastră cum ar fi cel al comunității legale. Deși reglementarea franceză de la acea vreme recunoștea acest sistem, Codul civil român nu l-a recunoscut, întrucât a considerat doctrina, că orice confuzie de bunuri dă loc la procese nesfârșite. S-a apreciat că regimul dotal tradițional care permitea soților ce s-au supus acestui regim să stipuleze o societate de achiziție sau de câștig, reprezintă practic o îmbinare a regimului dotal cu regimul comunității¹³.

Sub aspectul efectului convențiilor matrimoniale, oricare ar fi regimul matrimonial al soților, efectele convențiilor nu se mărginesc doar la relațiile dintre soți, ea fiind într-o oarecare măsură opozabilă și terților, întrucât contractul matrimonial modifică drepturile pe care soții le au asupra bunurilor lor.

De aceea s-a stipulat drept condiție de valabilitate forma autentică a acestor convenții care trebuiau încheiate înainte de celebrarea căsătoriei fiind supuse transcrierii.

Sub aspectul condițiilor de valabilitate convențiile matrimoniale trebuiau să respecte condițiile de valabilitate ale oricărei convenții : capacitate, consimțământ valabil, obiect determinat, cauză licită, dar în plus el mai trebuia încheiat în formă solemnă, înainte de celebrarea căsătoriei neputând fi revocat în urma acestei celebrări, fiind apoi supus formalităților de publicitate, în interesul terților. Se impune o mențiune în privința capacității minorilor de a încheia astfel de convenții, care trebuie să aibă în primul rând capacitatea de a se căsătorii și să fie asistat de persoanele al căror consimțământ este necesar pentru validitatea căsătoriei.

Așa cum am mai arătat contractul matrimonial, indiferent de regimul adoptat de soți trebuia făcut sub pedeapsă de nulitate prin act autentic de tribunal sau de Judecătorul de ocol. Simpla depunere a actului la tribunal, cu cererea de a fi autentificat, nu conferă autenticitate dacă, înainte de căsătorie, nu s-ar constata voința și consimțământul părților. Prin condiția formei autentice se aprecia că se asigură imutabilitatea convențiilor matrimoniale, unul din exemplarele originale rămânând în arhiva Tribunalului. Părțile nu puteau modifica efectele produse, prin contestarea semnăturii de pe act. Pe de altă parte, de cele mai multe, ori aceste convenții conțineau liberalități pe care soții și le făceau pe viitor

---

¹³Dimitrie Alexandresco, *Dreptul Civil Român în comparațiune cu legile vechi și cu principalele legislațiuni străine*, Tomul VII, partea I-a, Atelierele Grafice Soccec&Co. București, 1916, p.41.

și pentru orice liberalitate legea cerea forma autentică. Sancțiunea nerespectării formei autentice era inexistența contractului, de aici decurgând următoarele consecințe : soții sunt căsătoriți sub regimul de drept comun, pentru că legalmente ei nu au nici un contract. Inexistența poate fi opusă de toate părțile interesate și nu poate fi confirmată expres sau tacit. Contractul matrimonial trebuie adus la cunoștința terților care ar putea fi expuși la fraude din partea soților. În acest sens ofițerul de stare civilă interpela pe viitorii soți asupra existenței sau inexistenței unui contract matrimonial și consemna în actul de căsătorie data contractului precum și autoritatea care l-a autenticat. Transcrierea contractului se făcea la Tribunalul de la domiciliul soțului, nerespectarea acestei condiții având drept sancțiune inopozabilitatea convenției față de terți. Practic aceste convenții erau supuse la două transcrieri, una în actul de căsătorie al soților și cealaltă într-un registru special ținut de Tribunalul de la domiciliul soțului.

Potrivit art. 1228 C. civ. convențiile matrimoniale trebuiau făcute înaintea celebrării căsătoriei de către ofițerul stării civile, sub pedeapsă de nulitate . Această reglementare era justificată pe de o parte prin încercarea de a ocroti independența ambilor soți, care ar putea să nu mai existe în urma căsătoriei din cauza înrâuririi ce unul dintre ei ar putea să exercite asupra celuilalt, iar pe de altă parte să înlăture fraudele la care terții ar putea fi expuși prin adoptarea din partea soților a unui regim matrimonial dăunător intereselor lor. Deși redactate și autentificate înainte de căsătorie, convențiile matrimoniale nu intrau în vigoare decât din momentul celebrării căsătoriei (art. 1232 C. civ), din această perspectivă celebrarea căsătoriei fiind un element esențial al convenției matrimoniale, fără de care aceasta nu ar putea lua ființă în mod valabil. Nu avea însă relevanță durata intervalului de timp care ar trece între autentificarea lui și celebrarea căsătoriei. Dacă va fi cert faptul că părțile au renunțat la căsătoria proiectată, convenția matrimonială va deveni caducă. Se mai impune mențiunea că pentru a produce efecte juridice convențiile matrimoniale, nu este suficientă celebrarea căsătoriei ci mai este necesar ca aceasta să fie o căsătorie validă.

Imutabilitatea sau neschimbarea convențiilor în timpul căsătoriei. Legiuirile anterioare Codului civil, Codul Calimah și Codul Caragea, permiteau soților, conform dreptului roman, să desfacă și să schimbe regimul bunurilor în timpul căsătoriei. Vechiul Cod Civil considera principiul imutabilității convențiilor matrimoniale ca fiind un principiu de ordine publică, având drept scop ocrotirea interesului terților și chiar a soților. Nu erau însă considerate acte de modificare ale contractului matrimonial, convențiile interpretative ale contractului matrimonial, întrucât ele nu cuprind o clauză nouă, ci doar explică și interpretează clauzele anterioare; convențiile privitoare la modul de plată al dotei; actele de dispoziție ale soților asupra bunurilor care le-au fost dăruite prin contractul matrimonial; primirea de donații. Principiul imutabilității convențiilor matrimoniale nu se aplică clauzelor din contractul de căsătorie care nu sunt propriu zis convenții matrimoniale. Imutabilitatea opera de la data celebrării căsătoriei. Până la această dată, viitorii soți puteau să schimbe convențiile matrimoniale, îndeplinind formalitățile cerute pentru facerea lor (art. 1229,1230 C.civ.). Pentru ca schimbările aduse convențiilor matrimoniale să fie valabile între părți, erau necesare două condiții : să fie făcute prin act autentic pentru că fac parte integrantă dintr-o convenție autentică și să fie făcute în prezența și cu consimțământul persoanelor care au figurat ca părți în contract.

Pentru a deveni opozabile terților, era necesar ca modificările să fie trecute în josul contractului matrimonial, atât pe exemplarul care se găsea în mâna soților cât și pe cel care rămânea în arhiva Tribunalului și chiar în condica în care contractul matrimonial este

transcris. Codul Calimah permitea întocmirea convențiilor matrimoniale nu numai înainte dar și după celebrarea căsătoriei (art. 1609)¹⁴.

Soții nu puteau să supună convenția matrimonială unui termen sau unei condiții suspensive sau rezolutorii (art. 1232 C. civ.)

Dispozițiile din Codul civil au fost abrogate prin art. 49 din Decretul nr. 32/1954.

3. Regimul matrimonial reglementat de Codul Familiei. Potrivit reglementării actuale soții pot avea două categorii de bunuri: bunuri comune ambilor soți (art. 30 din C.Fam.) și bunuri proprii (art. 31 C. Fam.). Sub incidența reglementării actuale coexistă trei patrimonii: - *patrimoniul propriu soțului* alcătuit din drepturi și obligații calificate de lege ca fiind proprii; - *patrimoniul propriu soției*, de asemenea alcătuit din drepturi și datorii proprii; - *comunitatea* alcătuită dintr-o latură activă (drepturi și bunuri dobândite în timpul căsătoriei) și o latură pasivă (datorii calificate de lege ca fiind datorii comune ale soților). Din cuprinsul dispozițiilor art. 30 și 31 din C. fam., rezultă că în dreptul actual este admis un singur regim matrimonial, respectiv regimul matrimonial al comunității de bunuri. Regimul comunității are caracter precumpănitor, Codul Familiei admitând cu titlu de excepție și o separație limitată de bunuri. Acest regim matrimonial este reglementat în vederea desăvârșirii căsătoriei, ca uniune de persoane, întemeiată pe afecțiune reciprocă¹⁵ și are următoarele trăsături:

- *este un regim exclusiv legal*, singurul reglementat de Codul Familiei. Convențiile prin care soții ar măria sau ar micșora comunitatea sunt nule. Nulitatea se aplică atât convenției încheiate de viitorii soți, în vederea încheierii căsătoriei, cât și aceleia dintre soți în timpul căsătoriei. De asemenea nulitatea se aplică și convențiilor încheiate de viitorii soți sau numai de un soț cu terțe persoane dacă sunt de natură a aduce atingere regimului legal al comunității de bunuri. Nulitatea prevăzută de art. 30 alin. 2 din Codul familiei este absolută, întrucât regimul juridic al bunurilor soților are caracter imperativ, nulitatea putând fi invocată oricând, de orice persoană care are interes în acest sens. Mai mult în doctrină¹⁶ s-a făcut precizarea că nulitatea prevăzută în art. 30 al. 2 nu este aplicabilă numai pentru convențiile care ar contraveni dispozițiilor art. 30 al. 1 ci în general tuturor convențiilor care contravin dispozițiilor care reglementează raporturile patrimoniale dintre soți. Prin urmare cad sub incidența sancțiunii instituite de art. 30 al.2 din C.fam., atât convențiile prin care soții ar diminua comunitatea de bunuri, dar și convențiile prin care s-ar măria comunitatea. Se impune însă mențiunea că textul de lege citat are în vedere convenții ale soților prin care aceștia stabilesc prin voința lor calificarea unor bunuri ca fiind bunuri comune sau proprii, contrar dispozițiilor legale existente în materie.

Dacă în privința valabilității convențiilor prin care s-ar micșora comunitatea de bunuri părerile au fost unanime, au existat puncte de vedere contradictorii în privința convențiilor prin care s-ar lărgi comunitatea. Astfel într-o opinie¹⁷ s-a susținut că în condițiile în care regimul comunității de bunuri este obligatoriu, nu se poate realiza micșorarea sau

---

¹⁴Tocmele căsătorești se face mai înainte de logodnă și după logodnă, și mai înainte de cununie și după cununie, însă spre împiedicarea și depărtarea întâmplătoarelor pricini, mai sigur este ca să se facă înainte de săvârșirea logodnei sau a cununiei, dacă acesta iartă starea ambelor părți(art. 1609 C. Calimah).

¹⁵I. P. Filipescu, *op.cit.*, p.49.

¹⁶T.R.Popescu, *op.cit.*, p. 160.

¹⁷I. P. Filipescu, *op.cit.*, p.53.

suprimarea bunurilor comune pe seama celor proprii, dar nici nu pot fi mărite bunurile comune în detrimentul celor proprii întrucât s-ar atribui caracterului obligatoriu al comunității un caracter unilateral.

Într-o altă opinie s-a susținut valabilitatea convențiilor de lărgire a comunității de bunuri cu condiția ca prin acestea să nu se aducă atingere intereselor teților. În susținerea acestei opinii s-a arătat că potrivit art. 30 al .2 sunt lovite de nulitate numai convențiile care aduc atingere existenței efective a întinderii minimale a comunității, această dispoziție nefiind în opoziție cu extinderea comunității de bunuri¹⁸.

În doctrină¹⁹ s-a impus însă primul punct de vedere la care subscriem, apeliind că reglementarea regimului comunității de bunuri prin norme cu caracter imperativ conferindu-i acestuia un caracter obligatoriu nu permite o interpretare și o aplicare dispartă a textelor legale prin raportare la efecte pe care le-ar produce anumite categorii de acte sau la interesele ocrotite.

Tot urmare a caracterului legal și este inadmisibilă introducerea în timpul căsătoriei a unei acțiuni în constatare prin care soții să solicite stabilirea cotelor de contribuție la dobândirea bunurilor comune, întrucât aceasta ar însemna transformarea proprietății în devălmășie în proprietate comună pe cote părți, fapt incompatibil cu regimul comunității legale²⁰.

- *este un regim unic și obligatoriu*, în acest sens nu se admit derogări, fiind reglementat prin norme juridice imperative.

- *este un regim imutabil*, caracteristică ce decurge din calificarea sa de regim legal obligatoriu.

- *bunurile care fac obiectul comunității de bunuri aparțin soților în proprietate simultană, nefracționată*. Soții nu au stabilită o cotă parte ideală din dreptul de proprietate asupra bunurilor comune, acestea fiind stăpânite în devălmășie.

- *se întemeiază pe principiul egalității între bărbat și femeie*, astfel că bunurile sunt comune sau proprii fără a deosebi după cum ele au fost dobândite de bărbat sau de femeie. Principiul egalității nu trebuie înțeles în sensul că bunurile vor fi atribuite întotdeauna în părți egale între soți cu prilejul încetării comunității de bunuri, întrucât criteriul de atribuire este reprezentat de contribuția la dobândirea și conservarea bunurilor comune, precum și munca în gospodărie pentru creșterea și educarea copiilor.

- *scopul reglementării regimului matrimonial este acela al desăvârșirii căsătoriei* ca uniune de persoane întemeiată pe prietenie și afecțiune reciprocă, raporturile patrimoniale dintre soți fiind o consecință a relațiilor personale²¹.

4.Regimul matrimonial în cazul căsătoriilor care produc efecte atât sub incidența Codului Civil cât și a Codului Familiei. Această problemă privește practic aplicarea în timp a dispozițiilor de dreptul familiei. Se pot întâlni astfel următoarele ipoteze :

- *căsătorii încheiate după intrarea în vigoare a Codului Familiei*, care vor fi supuse în totalitate reglementărilor din Codul familiei inclusiv în privința raporturilor patrimoniale dintre soți:

¹⁸M. Eliescu, *op.cit.*, p.177-178 ; I. Albu, *op.cit.*,p.121.

¹⁹Al. Bacaci, V. Dumitrache, C. Hageanu, *op. cit.* p. 37 ; M. Soreacă, *op. cit.*, p. 139; I. Dogaru, S. Cercel, *op. cit.*, p. 66.

²⁰I. P. Filipescu, *op.cit.*, p.49.

²¹Ibidem.

- *căsătorii încheiate înainte de punerea în aplicare a Codului Familiei*, dar care și-au încetat efectele tot în acest interval de timp, caz în care aplicabile vor fi reglementările din vechiul Cod civil.

- *căsătorii încheiate sub incidența vechii reglementări* care erau în ființă la data intrării în vigoare a Codului Familiei. Pentru aceste situații care pot fi definite tranzitorii, prin Decretul nr. 32/1954 pentru punerea în aplicare a Codului familiei s-a prevăzut în mod expres că de la data intrării în vigoare a Codului Familiei soții sunt supuși în privința relațiilor patrimoniale dispozițiilor acestuia indiferent de tipul regimului matrimonial avut anterior, legal sau convențional. În acest sens s-a decis că imobilul dobândit în timpul căsătoriei dar după intrarea în vigoare a Codului familiei devine prin efectul legii bun comun în devălmășie al soților²², cu mențiunea că deși bunurile au devenit comune, calitatea de bun comun nu poate fi opusă terților care la data intrării în vigoare a Codului Familiei sunt titulari ai unui drept real asupra aceluși bun²³. Altfel spus, în situația în care soțul pe numele căruia figura un imobil a constituit anterior întăria în vigoare a Codului familiei un drept real în favoarea unui terț, celălalt soț nu va putea să opună terțului calitatea de bun comun derivată din reglementarea nouă, nefiind aplicabile în cauză reglementările privind mandatul tacit reciproc și limitele acestuia²⁴.

În privința condițiilor de validitate ale căsătoriei, același Decret 32/1954 dispune prin art. 1 că ele vor fi apreciate prin raportare la legea în vigoare la data încheierii căsătoriei. Dacă însă căsătoria este nulă sau anulabilă potrivit legii anterioare, însă ea este considerată valabilă potrivit Codului Familiei, sau dacă între timp a intervenit un fapt care potrivit Codului Familiei acoperă nulitatea, căsătoria nu va mai putea fi desființată chiar dacă la data intrării în vigoare a Codului Familiei exista o acțiune pentru desființarea căsătoriei în curs de judecată. Prin soluția consacrată expres se observă faptul că legiuitorul în stabilirea valabilității actului juridic al căsătoriei a făcut aplicarea regulii *tempus regit actum* prin raportare la două momente, astfel : unul în raport cu care se apreciază existența cauzei de nulitate, stabilită prin raportare la reglementarea veche ; și un al doilea acela al anulării actului, adică al producerii efectelor nulității care va fi supus legii în vigoare în momentul anulării efective, lege în raport cu care căsătoria apare ca valabilă²⁵.

5. Regimuri matrimoniale în Proiectul de Cod Civil. Regimul comunității de bunuri a fost criticat încă din literatura de specialitate veche, arătându-se că inconveniențele acestui regim matrimonial sunt mari și deosebit de numeroase, astfel încât el este departe de a simplifica raporturile patrimoniale care iau naștere între soți. S-a arătat în acest sens²⁶ că în realitate acesta este un regim foarte complicat dând naștere unor grave dificultăți la lichidarea comunității, când bunurile comune trebuie împărțite între soți sau moștenitorii lor. În timp, doctrina și jurisprudența au evidențiat tot mai multe inconveniențe ale acestui

²²Trib. Suprem, dec. civ.nr. 1359/26.09.1981, în R.R.D. nr. 6/1982, p.89.

²³În acest sens dispozițiile art. 4 al. 2 și 3 din Decretul nr. 32/1954 prevăd : *Bunurile ce soții au la data intrării în vigoare a Codului Familiei devin comune sau proprii, potrivit dispozițiilor acestui cod. Calitatea de bun comun, dobândită în temeiul dispozițiilor de mai sus nu poate fi opusă celor de al treilea care, la data intrării în vigoare a Codului Familiei, sunt titulari ai vreunui drept real asupra aceluși bun".*

²⁴I. P. Filipescu, *op.cit.*, p.64.

²⁵Gh. Belciu, *op. cit.*, p. 194; I. Dogaru, *op. cit.*, p. 296.

²⁶C. Hamangiu, I. Rossetti- Bălănescu, Al. Băicoianu, *Tratat de drept civil*, vol. 3, Ed. AllBeck, București 1998, p215.

regim considerat rigid, constrângător și lipsit de alternativă²⁷. Astfel că, deși au fost autori care au împărtășit soluția regimului comunității de bunuri în relațiile dintre soți, s-au conturat tot mai multe opinii care, evidențiind neajunsurile generate de acesta, au sugerat că s-ar impune o liberalizare a raporturilor patrimoniale dintre soți²⁸. Această opinie a fost întemeiată în principal pe ideea că raporturile juridice patrimoniale dintre soți sunt consecința exercitării de către persoana fizică a dreptului subiectiv fundamental de a se căsători, prin exprimarea liberă a cosimțământului la căsătorie. Pe cale de consecință dacă la încheierea actului juridic al căsătoriei este esențial acordul de voință al soților, tot astfel și regimul raporturilor patrimoniale ar trebui să fie expresia tot a libertății de voință a acestora. Deși nu ne propunem combaterea opiniei mai sus enunțată, trebuie însă subliniat faptul că autorii în cauză fac aplicarea aceluiași principiu pentru două aspecte diferite, respectiv încheierea actului juridic al căsătoriei pe de o parte și raporturile patrimoniale dintre soți pe de altă parte, raționament nu tocmai întemeiat. Astfel, încheierea căsătoriei dă naștere la două categorii de rapoturi juridice între soți, rapoturi de natură personală și rapoturi de natură patrimonială. Faptul că soții consimt liber la încheierea căsătoriei nu implică neapărat ca raporturile juridice cărora le dă naștere actul încheiat să fie guvernate de același principiu al libertății de voință. Statutul de persoană căsătorită implică deopotrivă drepturi și obligații, cele mai multe prevăzute prin norme juridice imperative. Libertatea de a consimți la încheierea căsătoriei trebuie înțeleasă ca libertate deplină în ceea ce privește dobândirea acestui statut și nu ca libertatea de a dispune cu privire la conținutul și regimul juridic al raporturilor care iau naștere prin încheierea căsătoriei. O interpretare atât de extinsă poate fi periculoasă, afectând însăși stabilitatea și securitatea raporturilor de familie. Dând curs semnalelor venite din practică și din doctrină, proiectul de Cod civil încearcă o liberalizare a raporturilor patrimoniale dintre soți, conferind soților posibilitatea de a opta între mai multe regimuri matrimoniale. Reglementarea propusă reia anumite elemente din vechea reglementare a Codului civil, care este însă adaptată astfel încât să asigure respectarea principiului egalității între bărbat și femeie.

Proiectul de cod civil propune instituirea a trei regimuri matrimoniale : regimul comunității legale, regimul separației de bunuri și regimul comunității convenționale²⁹. Libertatea conferită soților de reglementarea amintită este însă mai restrânsă decât cea conferită de vechea reglementare a Codului civil, spre exemplu în ceea ce privește regimul comunității convenționale este prevăzut în mod expres obiectul unei asemenea convenții. Pe de altă parte s-a menținut reglementarea regimurilor matrimoniale prin norme cu caracter imperativ³⁰, putând aprecia că soluția legislativă propusă îmbină elemente ale regimurilor matrimoniale reglementate prin vechiul Cod civil, guvernate de principiul libertății convențiilor matrimoniale, și regimul matrimonial al comunității legale de bunuri pe care îl regăsim în codul familiei.

Reglementarea propusă prin proiectul de cod civil urmează sub anumite aspecte soluțiile pe care le-a consacrat sistemul de drept francez, reafirmând prin maniera de

²⁷Al.Bacaci, *Considerații în legătură cu regimul matrimonial actual*, în Dreptul nr. 7/1999, p. 40-49.

²⁸C. Roșu, *Necesitatea de a se reveni la libertatea convențiilor matrimoniale*, în Dreptul nr. 7/1999, p. 40-49. Th. Bodoașcă *Opinii referitoare la nulitatea actelor juridice prin care sunt nesocotite unele dispoziții legale privind regimul juridic matrimonial*, în Dreptul nr. 9/2004, p. 70-78.

²⁹M. Sorecață, *op.cit.*, p.140.

³⁰În acest sens prin dispozițiile art. 242 al. 2 se prevede că " indiferent de regimul matrimonial ales, nu se poate deroga de la dispozițiile prezentei secțiuni, dacă prin lege nu se prevede altfel."

reglementare a regimurilor matrimoniale principiile care guvernează în general regimurile matrimoniale, precum : egalitatea în drepturi între soți, libertatea alegerii regimului matrimonial, principiul mutabilității regimului matrimonial și principiul accesorialității regimului matrimonial în raport cu căsătoria.

Regimul comunității legale. Dacă în vechea reglementare din Codul Civil, regula era reprezentată de regimul separației de bunuri, potrivit proiectului de cod civil, regimul de drept comun sau regula în materie rămâne regimul comunității legale. Astfel condiția încheierii de convenții matrimoniale este cerută numai pentru regimul separației de bunuri sau regimul comunității convenționale ; de asemenea art. 294 prevede că regimul juridic al comunității convenționale se va completa cu dispoziții legale privind regimul comunității legale. Indiferent de regimul matrimonial pentru care vor opta, viitorii soți vor trebui să îl indice imediat după încheierea căsătoriei făcându-se în acest sens mențiune pe actul de căsătorie, el producând efecte în raporturile dintre soți din ziua încheierii căsătoriei, iar față de terți după îndeplinirea formalităților de publicitate, constând în înscrierea actului de căsătorie și, dacă este cazul a convenției matrimoniale într-un registru special ținut de judecătoria în a cărei circumscripție își au domiciliul comun soții. În ceea ce privește regimul comunității legale, proiectul de cod civil păstrează elemente din reglementarea în vigoare dar aduce și o serie de modificări, cele mai multe expresie a modificării contextului social și economic la care se raportează reglementarea.

Astfel și în noua reglementare în cadrul regimului comunității legale coexistă trei patrimonii:- *patrimoniul propriu soțului* alcătuit din drepturi și obligații calificate de lege ca fiind proprii; - *patrimoniul propriu soției*, de asemenea alcătuit din drepturi și datorii proprii; - *comunitatea* alcătuită dintr-o latură activă (drepturi și bunuri dobândite în timpul căsătoriei) și o latură pasivă (datorii calificate de lege ca fiind datorii comune ale soților).

Reglementarea nouă însă se înfățișează a fi mai completă decât cea actuală, găsindu-și reglementare expresă o serie de aspecte cu privire la care în prezent în doctrină și în jurisprudență opiniile sunt contradictorii³¹. În privința laturii active se remarcă menținerea prezumției de comunitate, proiectul de cod civil statuând că bunurile dobândite de oricare dintre soți în timpul căsătoriei sunt bunuri comune în devălmășie ale soților (art. 266). Regăsim precizată însă în mod expres modalitatea dreptului de proprietate pe care soții îl au asupra bunurilor comune, proprietate în devălmășie . În privința comunității de bunuri este menținută regula că bunurile soților dobândite în timpul căsătoriei sunt bunuri comune și numai prin excepție sunt bunuri proprii. Fiind excepția, categoriile de bunuri proprii sunt enumerate expres și în proiectul de cod civil în art. 267. Reglementarea nouă aduce însă modificări în privința categoriilor de bunuri care sunt calificate drept bunuri proprii, astfel :

a) *nu mai regăsim în această categorie bunurile dobândite de soți înainte de încheierea căsătoriei*. Cu privire la aceste bunuri se prevede că în privința bunurilor mobile dobândite înainte de căsătorie se va întocmi un inventar, în lipsa acestuia prezumându-se că bunurile sunt comune. Am putea spune că efectul întocmirii inventarului privind bunurile mobile dobândite anterior căsătoriei este acela de a opri confuziunea între patrimoniile viitorilor soți. Pe cale de consecință, se poate aprecia că în lumina noii reglementări, încheierea căsătoriei are drept efect confuziunea patrimoniilor viitorilor soți în privința bunurilor mobile avute în patrimoniu. Nu se face însă nici o mențiune cu privire la bunurile

---

³¹Sorcață M., *Particularități privind drepturile soților asupra bunurilor comune potrivit proiectului de Cod Civil*, în *Revista de Științe Juridice*, Ed. Themis, nr. 1-2/2005, p.72 și urm.

imobile dobândite de către viitorii soți înainte de căsătorie. Există în acest sens o controversă în doctrină legată de posibilitatea ca viitorii soți, care dobândesc prin contribuție comună un imobil anterior încheierii căsătoriei, să convină ca acesta să devină bun comun, convenție care potrivit art.30 al. 2 din Codul familiei ar fi nulă, pentru că ea ar contraveni dispozițiilor din al. 1 (potrivit cu care numai bunurile dobândite în timpul căsătoriei sunt bunuri comune). Tăcerea legii în acest caz ar trebui interpretată în sensul că în privința imobilelor dobândite înainte de încheierea căsătoriei se vor aplica regulile de la proprietatea comună pe cote părți, bunurile în cauză nefăcând parte din comunitatea de bunuri. Se face în continuare distincție sub aspectul regimului juridic, între bunurile mobile și bunurile imobile, aspect care nu este pe deplin justificat având în vedere că în prezent sunt bunuri mobile care pot depăși ca valoare un imobil.

b) la categoria bunurilor destinate exercitării unei profesii se face precizarea că ele nu trebuie să fie incluse într-un fond de comerț care să facă parte din comunitate.

c) în cazul indemnizației de asigurare și despăgubiri, reglementarea este mai largă privind nu numai prejudiciul material dar și moral cauzat unuia dintre soți.

Noua reglementare consacră un text expres de lege pentru calificarea juridică a veniturilor din muncă și cele asimilate acestora, categorii de bunuri cu privire la care în doctrină exista o controversă privind calificarea juridică drept bunuri comune sau bunuri proprii. În acest sens prin art. 268 se stipulează că bunurile de orice fel dobândite prin executarea unui drept de creanță, precum veniturile din muncă, sumele de bani cuvenite cu titlu de pensie, veniturile cuvenite în temeiul unui drept de proprietate intelectuală, sunt bunuri comune indiferent de data dobândirii lor, cu condiția ca, creanța să fi devenit scadentă în timpul comunității. Nu are relevanță în acest sens data nașterii creanței sau data executării efective, sau afectarea veniturilor respective, esențial este momentul scadenței, respectiv momentul la care creanța devine exigibilă putând fi executată.

Cu privire la dovedirea calității de bun comun se menține prezumția de comunitate, care are caracter relativ, și noua reglementare oferind posibilitatea de a dovedi că un bun este propriu cu orice mijloc de probă, cu rezervele de rigoare în ceea ce privește bunurile dobândite prin succesiune sau donație, care sunt supuse unui regim special sub aspect probatoriu (art. 270). Apartenența unui bun la comunitate poate fi menționată la cererea oricărui dintre soți în cartea funciară sau în alte registre de publicitate.

În ceea ce privește drepturile soților asupra bunurilor comune, propunerea legislativă renunță la soluția mandatului tacit reciproc și recunoaște fiecăruia dintre soți dreptul de a folosi bunurile comune fără a avea nevoie de consimțământul expres al celuilalt soț, cu rezerva că actele de folosire care implică schimbarea destinației bunului comun se pot face numai cu acordul soților. De asemenea este recunoscut fiecăruia dintre soți dreptul de a efectua singur acte de conservare, de administrare sau de dobândire a bunurilor comune, cu precizarea că soțul care nu a participat la încheierea acestor acte, dacă ele au avut ca efect prejudicierea comunității de bunuri, nu poate pretinde decât daune-interese de la celălalt soț, fără a fi afectate drepturile dobândite de terți.

Actele de dispoziție au un regim juridic aparte, în proiectul de cod stipulându-se că toate actele de dispoziție (fără a mai deosebi după cum ele privesc bunuri mobile sau imobile) nu pot fi încheiate decât cu acordul ambilor soți. Cu toate acestea se instituie și aici o derogare, prin care este permis unui soț să dispună singur de bunuri mobile comune, dar numai în următoarele condiții : actul de dispoziție să privească un bun comun mobil :

- să fie un act de dispoziție cu titlu oneros; bunurile în cauză să nu fie supuse unei formalități de publicitate prevăzute de lege;

În cazul în care printr-un astfel de act, sunt prejudiciate interesele celuilalt soț, acesta nu va putea pretinde decât daune interese de la celălalt soț, fără a prejudicia interesele tertului dobânditor. Aparent această derogare este menită să faciliteze derularea raporturilor juridice privind bunurile comune ale soților, iar faptul că ea se limitează numai la bunuri mobile care nu sunt supuse vreunei formalități de publicitate, precum și faptul că pot fi încheiate numai acte de dispoziție cu titlu oneros, conferă deplină securitate drepturilor soților asupra bunurilor comune. Totuși, o asemenea reglementare nu corespunde întocmai realității economice și sociale actuale, și apoi ea este oarecum contradictorie cu interdicția impusă prin art. 273 al. 1. Astfel trebuie avut în vedere că există bunuri mobile nesupuse vreunei forme de publicitate care au o valoare economică considerabilă, pe de o parte, pe de altă parte, faptul că pot fi încheiate acte de dispoziție cu titlu oneros care să profite exclusiv soțului contractant. Faptul că soțului prejudiciat i se oferă posibilitatea de a pretinde daune interese, nu este de natură a restabilii situația patrimonială anterioară încheierii actului și nici nu se înfățișează ca o soluție echitabilă în acest sens.

Din punctul nostru de vedere soluția propusă prin reglementarea nouă conferă posibilități mult prea largi unui singur soț cu privire la actele juridice pe care le poate săvârși raportat la comunitatea de bunuri, ceea ce nu asigură stabilitate și securitate patrimoniului comun, putând conduce la apariția unor situații extrem de complicate. În acest sens considerăm că s-ar impune renunțarea la derogarea instituită privind actele de dispoziție sau în măsura în care ea ar fi menținută, să fie determinate mai clar categoriile de de bunuri care pot face obiectul unor asemenea acte³². Și sub imperiul reglementării actuale, se admitea că actele cu titlu gratuit necesită consimțământul ambilor soți, deși o asemenea limitare nu era prevăzută în mod expres de lege, fiind vizate atât actele dezinteresate cât și liberalitățile. Nu erau însă incluse darurile obișnuite, care nu afectau comunitatea de bunuri³³. Proiectul de cod civil consacră o soluție legislativă în acest sens conferind textului care reglementează interdicția o formulare generală, care are în vedere toate actele de dispoziție, fără a deosebi după cum sunt cu titlu oneros sau gratuit, iar pe de altă parte a prevăzut expres în alineatul ultim al art. 273 că sunt exceptate de la aceste dispoziții legale darurile obișnuite³⁴. Sancțiunea pentru lipsa consimțământului celuilalt soț este nulitatea relativă a actului juridic.

Proiectul de cod reglementează de asemenea și regimul aporturilor de bunuri comune, aspect cu care se confruntă în prezenta jurisprudența și pentru care nu există o reglementare expresă. Este recunoscută posibilitatea ca bunurile comune să fie aduse ca aport la societăți, asociații sau fundații, însă sub sancțiunea nulității absolute nici unul dintre soți, nu poate să devină singur asociat, întrebuintând fără acordul celuilalt soț, bunurile comune ca aport la o societate civilă sau comercială sau pentru dobândirea de părți sociale sau de acțiuni. Deși soțul care a devenit asociat va exercita singur toate drepturile care decurg din această calitate, în toate cazurile părțile sociale sau acțiunile sunt bunuri comune. Sub aspectul laturii pasive proiectul de cod păstrează soluția instituită de Codul familiei, potrivit căreia, regula în materie sunt datoriile proprii iar excepția datoriile

---

³²M. Soreată, *Dreptul Familiei*, Editura Universitaria, Craiova, 2005, p. 116.

³³L. Mihai, *Este aplicabilă și actelor dezinteresate prezumția mandatului tacit reciproc între soți?*, în R.R.D. nr. 8/1984, p. 44-47 : I.P. Filipescu, *op. cit.* p. 148.

³⁴M. Soreată, *op. cit.*, p. 174.

comune, care sunt precizate în mod expres în art. 278. Proiectul de cod exclude din categoria datoriilor comune obligația de reparare a unui prejudiciu, ca urmare a însușirii fără drept a unui bun, calificată datorie proprie. Tot datorie proprie este și obligația născută în legătură cu dobândirea unui bun comun de către unul dintre soți. Totuși, dacă celălalt soț folosește bunul, cunoscând existența obligațiilor născute în legătură cu dobândirea lui, sau după caz însușirea ilicită, obligația va deveni una comună.

În ceea ce privește lichidarea comunității de bunuri, se instituie prezumția relativă că soții au avut o contribuție egală la dobândirea acestora. De asemenea spre deosebire de reglementarea actuală potrivit căreia împărțirea bunurilor comune în timpul căsătoriei are caracter excepțional și se poate face numai pe cale judecătorească, proiectul de cod instituie posibilitatea ca bunurile comune să fie partajate în timpul comunității prin buna învoială a soților, urmând ca bunurile atribuite prin împărțea să devină bunuri proprii, celelalte rămânând bunuri comune. Nu se precizează însă ce formă trebuie să îmbrace învoiala soților în materia împărțirii bunurilor comune în timpul comunității. Date fiind efectele produse de o astfel de împărțea și nevoia ca această convenție a părților să fie adusă și la cunoștința terților, este necesară instituirea unei forme solemne și a unor formalități de publicitate a unei astfel de convenții.

Regimul separației de bunuri. Regimul separației de bunuri presupune recunoașterea unui drept de proprietate exclusivă pentru bunurile dobândite înainte de încheierea căsătoriei și asupra bunurilor pe care soțul le-a dobândit singur în timpul căsătoriei. La adoptarea acestui regim, soții trebuie să întocmească un inventar al bunurilor mobile care aparțin fiecăruia dintre ei la data încheierii căsătoriei. În lipsa inventarului dreptul de proprietate exclusivă se prezumă, până la proba contrară în favoarea soțului posesor. Bunurile dobândite de soți împreună aparțin acestora în proprietate comună pe cote părți. Un soț se poate folosi de bunurile celuilalt soț, dacă acesta nu se opune, caz în care acesta are obligațiile unui uzufructuar, fiind obligat să restituie fructele și veniturile existente la data solicitării lor de către soțul proprietar sau după caz la data încetării sau schimbării regimului matrimonial. În materia datoriilor soții nu răspund solidar decât pentru obligațiile asumate de oricare dintre ei pentru acoperirea cheltuielilor obișnuite ale căsătoriei și a celor legate de creșterea și educarea copiilor. În rest nici unul dintre soți nu poate fi ținut de obligațiile născute din acte săvârșite de celălalt soț.

Regimul comunității convențional. Sub aspectul domeniului de aplicare a acestui regim, proiectul de cod prevede în mod expres faptul că acesta se va aplica numai în limitele și în condițiile prevăzute de lege, atunci când prin convenție matrimonială se derogă de la regimul comunității legale, cu precizarea că în măsura în care prin convenția matrimonială nu se prevede altfel, regimul juridic al comunității convenționale se completează cu cel al comunității legale. Convenții matrimoniale intervenite între soți, acestea pot avea ca obiect: includerea în comunitatea de bunuri a bunurilor dobândite înainte de încheierea căsătoriei sau restrângerea comunității de bunuri numai la acestea; restrângerea comunității de bunuri numai la bunurile indicate în convenție, indiferent de momentul dobândirii; obligativitatea acordului ambilor soți pentru încheierea anumitor acte de administrare; includerea clauzei de preciput, care constă în dreptul recunoscut în favoarea soțului supraviețuitor de a prelua fără plată, din masa succesorală, unul sau mai multe bunuri deținute în devălmășie sau coproprietate.

Sub sancțiunea nulității absolute convențiile matrimoniale se vor încheia înainte de căsătorie prin act autentic notarial, cu consimțământul personal al viitorilor soți. Prin

convenția matrimonială se stabilește regimul matrimonial ales, fiind prohibită sub sancțiunea nulității absolute orice clauză prin care s-ar deroga de la prevederile legale ale regimului matrimonial pentru care s-a optat. Sunt de asemenea interzise clauzele prin care s-ar aduce atingere egalității dintre soți, responsabilității părintești sau devoluțiunii succesoriale legale. În privința devoluțiunii succesoriale este admisă însă includerea clauzei de preciput care conferă soțului supraviețuitor dreptul de a prelua fără plată, înainte de împărțea succesorală, unul sau mai multe bunuri comune deținute în devălmășie sau în coproprietate, o astfel de clauză nefiind supusă nici raportului și nici reducățiunii, dacă nu aduce atingere drepturilor moștenitorilor rezervatari.

Pentru a fi opozabile terților convențiile matrimoniale trebuie înscrise într-un registru special ținut de judecătoria în a cărei rază teritorială soții își au domiciliul comun, sau în lipsă domiciliul fiecăruia dintre ei. În cazul în care soții își schimbă domiciliul, la cererea oricărui dintre ei se va face mențiune pe marginea înscrierii inițiale, iar convenția matrimonială va fi înscrisă în registrul ținut de judecătoria în a cărei rază teritorială se află noul domiciliu. Neîndeplinirea formalităților de publicitate, atrage sancțiunea inopozabilității convenției față de terțe persoane împotriva unui act încheiat de acesta cu unul dintre soți. Convențiile matrimoniale pot fi schimbate înainte și după încheierea căsătoriei cu condiția respectării formei autentice și a formalităților de publicitate. Proiectul de cod recunoaște chiar posibilitatea ca soții cel puțin după un an de la încheierea căsătoriei să schimbe, ori de câte ori doresc, un regim matrimonial cu un alt regim matrimonial, prin act autentic notarial, cu respectarea condițiilor prevăzute de lege pentru încheierea convențiilor matrimoniale. Mai mult instanța de judecată la cererea unuia dintre soți poate dispune cu caracter temporar, înlocuirea regimului comunității legale sau convenționale cu cel al separației de bunuri, dacă un soț încheie acte care ar pune în pericol grav interesele patrimoniale ale familiei. Concluzia care se poate desprinde este aceea că soluția propusă prin proiectul de Cod Civil nu este în măsură să corespundă nevoii de liberalizare a raporturilor dintre soți sub aspectul laturii patrimoniale, fiind de natură a complica și mai mult raporturile dintre soți sub acest aspect, precum și raporturile dintre soți și terți.